

Hvem beveget Hitler?

Spørsmålet om Quislings betydning for Hitlers strategi vekker fortsatt lidenskaper. Noen har vondt for å tro at én de oppfatter som et ubetydelig null, skal ha spilt noen som helst rolle i stormaktstrategien. Andre, som holder Quisling høyt, aksepterer ikke at han spilte denne rollen. Jeg har møtt begge synspunkter, og i tillegg flere andre.

I et innlegg i Aftenposten nylig går hr. advokat Annæus Schjødtt kraftig i rette med min påstand i

FØLG
QUISLING-DEBATTEN I DAGBLADET
■ Dokumentene taler sitt tydelige språk om at det var Quisling som dreide Hitlers oppmerksomhet mot Norge, hevder Hans Fredrik Dahl som her svarer på Eystein Eggens kronikk i Dagbladet SØNDAG.

rolig og kaldt for at Quisling hadde en slik innflytelse på Hitler: at han fikk sin tyske kollega til å se fordelene ved å okkupere Norge. Lagmannsretten la da også dette til grunn i sin dom.

■ Dagbladet for søndag brakte så et følelsesladet innlegg av skribenten Eystein Eggen, som med bruk av underlige påstander om min person – at jeg skal være en typisk «seksstatter», at jeg mener krigen 1939–45 medfætte «intet brudd i norsk samfunnsutvikling» og liknende, viser at Eggen må ha vondt for både å regne og å lese – framfører noe som skal være et dokumentarisk bevis for at Quisling var uskyldig i Hitlers felttog mot Norge.

Dokumentet er Rosenberg-agenten Hans Wilhelm Scheidts nedtegnelser fra 1955 om hva som hendte i Hitlers bibliotek i Berlin de desemberdagene i 1939, da de to færerne for første gang sto ansikt til ansikt. Nedtegnelsen ble gjort etter hukommelsen og uten støtte i notater. Nå mener Eggen at de beviser Quislings uskyld.

Men gjør de virkelig det?
■ Jeg må først si litt om dokumentet selv, siden Eggens historie kan leses slik at det er en nyhet han kommer med.

Scheidts nedtegnelse, formal som en serie brev til admiral Boehm, har vært kjent i mange år.

Til det avgjørende møtet med Hitler i 1939 tok Quisling toget. Seinere, som her under krigen, foregikk hans besøk med Der Führer med Lufthansas faste flugt Oslo-Berlin. (Foto fra boka «Den norske nasjonalsosialismen»)

Hovedinnholdet ble offentliggjort i Boehms bok «Norge mellom England og Tyskland» som kom på tysk i 1956. De mer fargerike, og må jeg innskylte: ukontrollerbare opplysninger om hva som skjedde under møtene, hoppet Boehm den gang over. Nedtegnelsen lå så etter Scheidts ønske sperret i Bundesarchiv (det tyske riksarkivets militæravdeling i Freiburg) fram til midten av 1980-åra. Den første forskeren som brukte hele teksten, var så vidt jeg vet François Ker-saudy, i boka «Kappløpet om Norge» som kom på fransk i 1988. Mitt eget kopieeksemplar fikk jeg fra arkivet i 1987 eller 1988.

Hvorfor lot Scheidt disse nedtegnelser spærre? Fordi, som han sier, han vil nødig såre de etterlatte, fru Quisling og fru Hagelin. Erindringerne er nemlig ganske nærgående i karakteristikkene av Quislings og Hagelins rolle for den tyske aksjon i Norge. «Høyforræderi» og «landsforræderi» er Scheidts egne ord for hva de

to nordmennene ga seg inn på ved å planlegge statskupp med tysk hjelp.

■ Det var i denne sammenheng at Hitler ba om at Quisling skulle forbli mest mulig «integert», uberørt. Hitler mente at en mann som skulle spille en politisk rolle etter en mulig tysk aksjon i Norge – sitte i regjeringen, eller kanskje lede den – ikke kunne være militært innblandet på tysk side på forhånd. Det ville jo legge ham politisk død overfor egne landsmenn. Derfor fikk Scheidt, som ble sendt til Norge for å forberede det hele, beskjed om å holde seg unna Quisling for enhver pris. De klarte også å unngå hverandre denne våren i 1940 i Oslo. Quisling fikk heller ikke på annen måte vite noe om de militære forberedelser som var på gang.

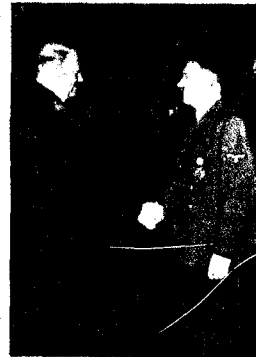
■ Men behovet for å holde Quisling politisk «integert» viser bare hvor problemet lå. Han var ikke uskyldig. Han spilte tvert imot en avgjørende rolle i Der Führers strategiske visjon. Quis-

ling fikk Hitler til å forstå betydningen av Norge og nordflanken i Europa, og forårsaket at den militære studien til besettelsen ble satt i gang umiddelbart etter at han hadde forlatt Rikskanselliet.

■ Det kan innvendes, og det har vært innvendt mange ganger (det er en gammel debatt mellom historikere, dette) at det ikke var majoren fra Norge, men den tyske marinens storadmiral Raeder som egentlig fikk dreid Hitlers oppmerksomhet mot Norge. Marinen ønsket seg Norge som marnebase, og hadde helt siden krigsutbruddet – ja, lenge før – presset Hitler i denne retning.

Hitler overså Raeder. Storadmiralen melte sin egen kake, akkurat som sjefene for hæren og flyvåpenet ustanselig gjorde det samme med sine prosjekter. Den slags press er det jo nettopp førens oppgave å overse.

Først da Quisling kom til Berlin i desember, ble Raeder bannhørt. Etter Quislings og Hagelins

Quisling og Hitler møtes 12. februar 1942 i Berlin.

timelange konferanser i biblioteket kom en mulig operasjon i Norge på dagsordenen. «Hvilket vink fra skjebnen», sa storadmiralen selv. Forarbeidet kom i gang – tentativt, foreløpig. Men fra midten av februar, etter «Altmark»-affæren, ble forstudiene avlest av operasjonell planlegging. I mars begynte de konkrete forberedelsene.

■ Men hvordan kan vi vite at det var Quisling og ikke Raeder som ga Hitler den opprinnelige impuls? La meg nevne tre ting:

Hitler mente selv at det var Quisling som hadde åpnet hans øyne. Det står kildeløst at han gjentatte ganger uttrykte en spesiell taknemlighet overfor den norske fører i så måte. En tilsvarende takk fikk Raeder aldri.

Hitler gjorde heller aldri manns strategiske konsept til sitt eget. Han utformet mellom desember 1939 og februar 1940 sin egen visjon om Norge og Norden som nordflanke i den kommende storkrig mot vest og øst, der også forsvaret av Tyskland fra nord spilte inn – ting marinen aldri hadde tenkt på.

Endelig fikk taknemlighetsgelden praktiske følger. Sommeren 1940 ble Terbovens instruert til å bygge på Quisling og NS som samarbeidspartnere for tysk innflytelse i Norge. Terboven måtte straks avblåse sin egen Quisling-fiendtlige politikk, for, fikk han høre, Quisling hadde forut for okkupasjonen nedlagt seg de største fortjenester for Tyskland ved å vende Hitler mot Norge.

■ Vi kan like det eller ikke, men jeg tror dokumentene taler sitt tydelige språk om hvem det var som dreide Hitlers oppmerksomhet mot nord. Den tyske fører var en improvisator, en eventyrer, en mann som nettopp grep sjansen etter hastig impuls. Aktøren den gang så ikke dette uten videre. De trodde det lå mer av plan og orden under. Scheidt hadde heller ikke forutsetning for å forstå betydningen av møtene i desember 1939 fullt ut.

Men den betydning han så, var i alle fall en annen enn den Eystein Eggen tillegger ham.

Hans Fredrik Dahl

Naturens skjulte reserver

I min kronikk «Økokrisens grunnlag» 9/7 har en snill medhjelper villet forbedre min leserforståelighet på et sentralt punkt. Men ordet recessivitet betyr ikke «motstandsvne»!

For å minne om hva mange har lært i biologitimen. Langt i fra alle naturens arveanlegg (gener) gjør seg gjeldende som egenskaper hos organismene. Mange ligger skjult, som en beskyttet reserve (god eller dårlig) gjennom generasjonene.

En illustrasjon av dette er det når det ene medlemmet i et gen-par har virkning og ved det dekker over eller gjemmer bort det andre genets formingsvne. Det første genet har en dominant funksjon, det andre en recessiv (vikende). Under visse forhold trer den recessive funksjonen fram.

■ Et hovedpoeng i kronikken var at naturen stadig eksperimenterer med nye kombinasjoner og nydannelser, men mange av disse eksperimentene er

mulige bare ved at de beskyttes mot utkonkurrering fra dominanter som er veltilpasset her og nå. Men det industrielle vekstsystemet ønsker ikke en uberegnetlig, ynglende mangfoldig natur, men en spesialisert, høytytende råstoffkilde. Alle skjulte reserver skal avdekkes og alt unyttig mineres. Dette er økokrisens budskap i en nøtt, dessverre fremdeles recessiv.

Sigmund Kvaløy Sætereng

Apropos Chagall

For en tid tilbake kom jeg forbi et flott galleri i Jerusalem hvor vinduene var fulle av Chagall-grafikk.

Jeg gikk inn og spurte om prisen. «Seks til ti tusen kroner stykket», var svaret. «Da kan det umulig dreie seg om ekte Chagall-grafikk», repliserte jeg.

Mannen ble rød i ansiktet. «De er ekte nok», insisterte han. Etter et kortere kryssforhør fra min side kom sannheten for dagen. «Chagalls arvinger har gitt tillatelse til at en del av

hans litografier kopieres, så de er laget på ny. Disse litografiene som De ser, er altså ekte litografier», opplyste han.

«Vel, vel», innvendte jeg – litografiene som teknikk er ekte nok, men innholdet av kaka er det ikke, for dette dreier seg med andre ord om originalen som er kopier.

Mannen ble meget irritert. «Og hva med signaturen?» ville jeg vite. «Den er fotokopiert og er nettopp lik originalsignaturen.»

Marc Chagall

«Nettopp, nettopp», svarte jeg og forlot galleriet.

Ferdinand Finne